

Raport de analiză a factorilor interesați

analiza calitativă a datelor colectate în cadrul proiectului „Cartografierea și evaluarea serviciilor de ecosisteme în siturile Natura 2000 din regiunea Niraj -Târnava Mică”

Responsabil autor: Kalóczkai Ágnes (MTA ÖK)

În colectarea datelor și în realizarea studiului au participat: Kelemen Atilla Márton, Kelemen Katalin, Papp D. Judith, Papp Tamás, Merza Imola, Bölöni Mária, Domokos Csaba (Asociația Grupul Milvus) Arany Ildikó, Kelemen Eszter, Czúcz Bálint, Blikk Patrik (MTA ÖK)

2015

MTA
ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT

Cuprins

Introducere.....	3
Metodologia colectării datelor.....	4
Rezultate.....	6
Rezultatele interviurilor	6
Cele mai importante grupuri de interes și relațiile dintre acestea	6
Serviciile de ecosistem din trecut și în prezent - din perspectiva localnicilor	12
Tematicile abordate de-a lungul interviurilor	17
Agricultura	17
Silvicultura	20
Gestiunea fondului cinegetic.....	21
Gospodărirea apelor.....	22
Probleme socio-economice și posibilități de dezvoltare	23
Rezumat.....	25
Bibliografie	26

Introducere

Prezentul studiu s-a realizat în cadrul proiectului „Cartografierea și evaluarea serviciilor de ecosisteme în siturile Natura 2000 din regiunea Niraj –Târnava Mică” finanțat prin Granturi SEE în cadrul programului RO02 „Biodiversitate și Servicii ale Ecosistemelor”. Operatorul de program este Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor.

Scopul lucrării este sintetizarea primelor rezultate ale proiectului mai sus amintit, rezultatele obținute prin evaluarea serviciilor de ecosistem folosind metodele sociologice. S-au realizat interviuri cu cei care folosesc regiunea și peisajul, cu factorii interesați importanți din zona Natura 2000 Valea Nirajului – Târnava Mică, pentru a afla care sunt serviciile prioritare pentru subiecții interviurilor, care sunt schimbările din natură, din peisaj care i-au afectat în ultimii ani, ultimele decade. În afară de prezentarea factorilor interesați din zonă, prezentul studiu sintetizează și alte informații relevante. Astfel, pune în evidență serviciile de ecosisteme menționate de subiecți și cele mai importante schimbări socio-economice.

În prima parte a studiului sunt prezentate metodele de colectare de date și caracteristicile zonei vizate de proiect. Urmează o scurtă caracterizare a grupurilor de factori interesați, a relațiilor dintre aceștia, prezentarea rezultatelor primei faze de evaluare a serviciilor de ecosistem, precum și problemele socio-economice mai importante menționate de-a lungul interviurilor, respectiv posibilele direcții de dezvoltare rurală așa cum le văd cei din zona studiată.

Mulțumim persoanelor intervievate pentru colaborare, pentru împărtășirea opiniilor, gândurilor, ideilor, astfel contribuind la buna derulare a proiectului nostru.

Metodologia colectării datelor

Colectarea datelor empirice necesare proiectului s-a realizat prin intermediul interviurilor semistructurate (Babbie 1995, Héra & Ligeti 2005, Kvale 2005, Heltai & Tarjáni 2004, Mason 2005). Interviurile au fost realizate de promotorul proiectului, membrii Asociației Grupul Milvus.

În prezenta cercetare, firul interviurilor este structurat pe următoarele tematici:

1. Prezentare, introducere: o serie de întrebări privind ocupația, activitățile persoanei intervievate. Scopul acesteia este o mai bună cunoaștere a subiectului, a ocupației profesionale.
2. Valorile locale și serviciile de ecosistem: întrebări privitoare la valorile naturale locale și culturale. Scopul: identificarea celor mai importante servicii de ecosistem pentru subiect.
3. Schimbările din mediul natural: întrebări legate de utilizarea naturii, peisajului, de schimbările din natura înconjurătoare. Scopul: identificarea problemelor, schimbărilor din diferitele sectoare (agricultură, silvicultură, sociale, economice) care afectează viața intervievaților și care sunt motivele acestor schimbări în opinia lor.
4. Închiderea interviului: întrebări de relaxare privind viitorul. Scop: închiderea discuției.

În perioada 26 mai – 31 august 2015 s-au realizat, în total, 30 de interviuri semistructurate cu fermieri, vânători, apicultori, silvicultori, reprezentanți ai autorităților publice – primari, reprezentanți ai asociațiilor microregionale.

Apartenența intervievaților la diferite sectoare:

- Agricultură: 9 persoane
  - o Fermier: 4 persoane
  - o Administrator de composesorat: 1 persoană
  - o Apicultor: 3 persoane
  - o Expert în agricultură: 1 persoană
- Gestiunea fondului cinegetic: 5 persoane
  - o Expert în vânătoare, aflat în poziție de conducere: 1 persoană
  - o Paznic de vânătoare: 4 persoane
- Gestiunea fondului silvic: 1 persoană
- Educație, învățământ, dezvoltarea comunității: 3 persoane
  - o Pedagog: 1 persoană
  - o Jurnalist: 1 persoană
  - o Istorician: 1 persoană
- Autorități publice: 6 persoane
- Asociații de microregiune, organizații civile: 4 persoane
- Direcția Apelor: 1 persoană
- Preot: 1 persoană

În alegerea persoanelor intervievate ne-am străduit să introducem reprezentanți ai cât mai multor grupuri de interes care folosesc peisajul. La identificarea noilor persoane s-a ajuns prin metoda de prelevare a datelor snowball descrisă de Babbie 2003 și Patton 2002. Interviuurile au continuat până când nu s-a mai primit nici o informație nouă. Aceste interviuri sunt confidențiale.

La fiecare interviu au participat 2 persoane din partea Grupul Milvus și convorbirea a fost înregistrată, cu excepția a 3 cazuri când subiectul a refuzat acest lucru. Interviuurile au durat în medie 1-1,5 ore. Pe baza notițelor și a înregistrării sonore s-au sintetizat datele primite în câte un rezumat al interviului, acestea stau la baza acestui studiu.

Analiza interviurilor a fost realizată de partenerul MTA ÖK, prin implicarea unui expert sociolog, prin metoda analizei calitative a rezumatelor (Mayring 2000, Forman és Darmschroder 2008). De-a lungul analizei, în primul rând s-au identificat serviciile de ecosistem amintite de fiecare persoană intervievată în parte, apoi informațiile relevante s-au concentrat în jurul unor tematici (de ex. agricultură, silvicultură, etc.).

Următoarele capitole însumează părerile, ideile, cunoștințele persoanelor intervievate, de aceea uneori pot diferi de realitate. Totuși, e important de precizat că studiul ne prezintă viața din Valea Nirajului – Târnavei Mici (frumusețea, problemele, etc.) din punctul de vedere al factorilor interesați.

Rezultate

Rezultatele interviurilor

Cele mai importante grupuri de interes și relațiile dintre acestea

În cele ce urmează vă prezentăm cele mai importante grupuri care folosesc natura, peisajul din zona Niraj-Târnava Mică. La sfârșitul analizei se regăsește o ilustrare a relațiilor dintre diferitele grupuri de interes, așa cum o văd persoanele intervievate (fig.1).

Agricultori – (în sens mai larg factori interesați influențați de agricultură)

Fermierii fac parte din grupul factorilor interesați în mod direct de agricultură. Este o expresie care cuprinde toți oamenii¹ care se ocupă în vreun fel cu creșterea plantelor, animalelor domestice. Marea parte a populației din zona vizată de proiect face parte din acest grup de interes, deoarece - pe baza interviurilor -, aproape fiecare familie are o mică gospodărie, își lucrează grădina sau are un teren arabil, de unde își asigură legumele, fructele necesare vieții cotidiene. Majoritatea dețin animale domestice, tot pentru nevoile personale. Terenurile sunt cultivate cu grâu, porumb, ovăz, iar pășunile sunt populate mai ales cu ovine, numărul bovinelor este în continuă scădere. Probabil schimbările din sistemul de acordare a subvențiilor (crește suma acordată bovinelor) va avea ca efect creșterea numărului de bovine.

Prin activitățile lor, fermierii intră în contact cu APIA (Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură), cu cumpărători, cu distribuitori, iar în cazul închirierii terenurilor, cu proprietari de teren.

În cazul în care fermierul are în proprietate și păduri pe care le exploatează pentru comercializarea lemnului, nu doar pentru utilizare proprie, acesta intră în relații cu firmele de exploatare a lemnului.

Proprietari de teren care nu se ocupă de agricultură

În grupul factorilor interesați în agricultură sunt incluși și proprietarii de teren care nu-și valorifică în mod direct pământurile. Aici sunt incluși foștii fermieri, care nu mai activează fie din motive de vârstă, fie de sănătate, dar, deși nu-și valorifică terenurile, nu le închiriază, nu vor să le vândă din motive sentimentale, emoționale. În trecutul apropiat, acești factori interesați pasivi au avut un rol important în fenomenul de lăsare în paragină a multor terenuri. În urma nelucrării terenurilor arabile, au apărut specii de plante invazive, pe pajiști apar tufele, începe fenomenul de împădurire.

Tot din acest grup fac parte și cei care duc o viață caracteristică mediului urban și cei care, fie din cauza lipsei de cunoștințe, fie din cauza altor activități, își dau în chirie pământurile altor agricultori. Acești proprietari au contacte cu arendașii.

Sprrijinul financiar asigurat de Uniunea Europeană a adus modificări majore. Pe de o parte, rata terenurilor în paragină pare să se modifice, deoarece în urma lucrării pământurilor, proprietarii pot beneficia de subvenții și plăți. Dar pe baza interviurilor realizate, unii se folosesc de sistem, adică achiziționează terenuri tocmai pentru acest sprijin financiar, dar nu desfășoară activități agricole pe acestea. Deseori, aceștia își lucrează pământurile cu alte persoane, fără contract de chirie, dar beneficiază de plăți, fiind proprietari. Iar arendașii “invizibili” nu plătesc chirie. Oficial, acești proprietari au contacte directe cu APIA.

Composesorate

Pe aria de derulare a proiectului, funcționează 11 composesorate, dintre care au fost intervievați trei reprezentanți ai composesoratelor din Eremitu, “Carpinus” din Hodoșa și composesoratul Scaunul Mureșului. Composesoratul este o formă de proprietate obștească asupra terenurilor și are rolul de a gestiona în comun averile (vezi Listă bibliografică: <http1>). Avantajul acestei forme de organizare este faptul că, membrii uniți, asociați pot accesa mai ușor fonduri, plăți agricole, fiind o uniune a intereselor prin care producătorii își pot vinde mai bine și mai ușor produsele.

Composesoratele menționate gestionează mai ales păduri și pajiști. Unele composesorate, cum ar fi Scaunul Mureșului dispun de propriul fond de vânătoare, ei pot practica vânatul pe acest teritoriu. Composesoratele intră în contact cu APIA, cu firmele de exploatare a lemnului, cu cumpărătorii en-gros prin valorificarea animalelor, precum și cu vânătorii, respectiv cu firmele de vânătoare.

APIA -Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură

Instituția aparține de Ministerul Agriculturii și implementează procedurile privind aplicarea sistemului de intervenție pentru produsele agricole. Totodată, printre atribuții se numără și verificarea cererilor de plată primite de la beneficiari, executarea plăților către beneficiari și verificarea încadrării în fondurile alocate. Prin activitățile derulate, APIA intră în contact cu fermierii, cu composesoratele, cu proprietarii de terenuri.

Cumpărătorii en-gros

Din lipsa punctelor de prelucrare a cărnii, din lipsa abatoarelor, din lipsa punctelor de prelucrare a fructelor de pe aria proiectului, fermierii care vor să-și valorifice produsele (animalele pentru carne, laptele) au posibilități limitate de a le vinde, de a le preda câtorva firme mai mari. În zonă există două firme mari care preiau laptele, Hochland și Gabriella din Miercurea Nirajului. Rareori, mai ales în jurul sărbătorilor pascale, animalele de carne sunt preluate de firma Petry, în rest sunt cumpărate de străini. În afară de firma amintită mai sus, puncte de prelucrare a cărnii care activează în zonă sunt: Agro Prod Com Dosa SRL din Chibed și Fazakas din Tg. Mureș. Cumpărătorii sunt în legătură cu fermierii, cu composesoratele și cu distribuitorii.

Ocoalele silvice

În aria de cercetare se găsesc, atât păduri aflate în proprietatea statului, cât și private. Cele din urmă, sunt în proprietatea posesorilor sau în proprietatea persoanelor fizice. Conform legii, fiecare proprietar trebuie să dispună de un contract de pază cu un ocol silvic fie de stat, fie privat, iar pădurea trebuie să fie inclusă într-un plan de amenajament. Aceste planuri se realizează pe suprafețe de minim 100 de hectare, astfel pădurile mai mici ai căror proprietari nu se asociază, nu sunt incluse în niciun plan de amenajament (http3).

Ocoale silvice de stat

Ocoalele silvice de stat gestionează pădurile de stat, dar nu numai, iar exploatarea lemnului este realizată de firme care licitează masa lemnoasă. Prin activitățile lor, ei intră în contact cu firmele de exploatare, cu asociațiile de vânătoare, cu colecții de fructe, cu Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor.

Ocoale silvice private

Începând cu anul 1991, a demarat procesul de retrocedare a pădurilor, astfel s-a ajuns ca un procent de cca 50% a pădurilor să fie în proprietate privată. Cadrul legislativ care reglementează ocoalele silvice private s-a finalizat în anul 2001. Proprietarii folosesc pădurea în scop propriu sau exploatează masa lemnoasă prin firme. Ocoalele silvice private sunt în contact cu firmele de exploatare și cu asociațiile de vânătoare.

Firme de exploatare a lemnului

Activitățile lor se desfășoară în zonele desemnate de ocolul silvic. Cele mai multe critici la adresa firmelor de exploatare sunt primite de la localnici din cauza modului de lucru în teren, deoarece exploatarea se face cu utilaje tehnice, trunchiurile sunt scoase din pădure fără a le fi tăiate crengile, distrugând vegetația de la sol, cărările din pădure, trunchiul altor arbori. Firmele de exploatare intră în contact cu ocoalele silvice de stat și private.

Gestionarii fondului cinegetic – asociațiile de vânătoare

Până în anul 2010, gestiunea fondului cinegetic național revenea unei organizații naționale, care era întregită de direcțiile silvice care gestionau fondurile de vânătoare. Începând cu 2010, după unele schimbări legislative, asociațiile private de vânătoare au avut posibilitatea de lua în gestiune fonduri cinegetice.

Asociațiile de vânătoare au dreptul de a gestiona speciile de interes cinegetic de pe terenul lor de vânătoare. Cele mai mari venituri sunt asigurate de vânătorii străini și din cotizațiile membrilor, prin concluzie scopul asociațiilor este menținerea unui număr mare de vânat în fond și obținerea unei cote de recolte cât mai mari.

Deseori, asociațiile de vânătoare intră în conflict cu fermierii din cauza daunelor produse pe terenurile agricole, pajiști, livezi. Din spusele agricultorilor, problema cea mai mare este că procedurile de despăgubire pentru pagubele cauzate de animalele sălbatice sunt foarte lente, anevoioase și complicate, fermierul nu primește niciun sprijin din partea nimănui de-a lungul acestui lung proces. Folosindu-se de complexitatea procesului, unele asociații nu despăgubesc fermierii de pe fondurile lor. Pagubele făcute de animale protejate (urs, lup, râs) sunt plătite de stat. Asociațiile de vânătoare trebuie să plătească pagubele făcute doar de unele specii de vânat.

Vânătorii intră în contact cu fermierii prin procesele de despăgubire, iar prin valorificarea cotelor de recoltă cu vânătorii străini.

Braconierii

Aparte de gestionarii fondului cinegetic, braconierii trebuie amintiți separat, ei montează ilegal lațuri și alte dispozitive pentru captarea vânatului, fie pentru consum propriu, fie pentru a reduce pagubele de pe teritoriile lor agricole. S-a semnalat și prezența braconajului cu armă. Braconajul poate fi săvârșit de o persoană care nu deține niciun fel de permis, cu o armă ilegală sau de un vânător care participă la o acțiune de braconaj.

Trofeul și carnea de vânat sunt valorificate de braconieri în mod ilegal. Ei sunt în contact cu cumpărători.

Apicultorii

Datorită subvențiilor acordate, numărul apicultorilor a crescut semnificativ în ultima vreme. Cea mai mare parte a lor practică apicultura pastorală, dar sunt și câțiva care își țin stupii într-un singur loc. Pe aria proiectului, există asociații de apicultori: Asociația Apicultorilor din Valea Nirajului și Asociația Apiculturilor din Valea Târnavei. Cele mai importante plante melifere: rapița, salcâm, florile de pe pajiști, tei, florile pomilor, iar în anii comunismului: floarea soarelui, lucerna, sparceta, ghizdei. După părerea apicultorilor, cea mai valoroasă plantă meliferă este salcâmul.

Între apicultori și fermieri există o strânsă interdependență. Pentru agricultori, albinele au un rol decisiv în polenizarea plantelor, iar pentru apicultori e vitală cultivarea plantelor melifere, dar și menținerea și lucrarea pajiștilor. Conflictul dintre cei doi factori de interes apare în cazul folosirii chimicalelor ce pot cauza moartea albinelor.

Apicultorii intră în relații directe cu cumpărătorii de miere, fie firme naționale sau străine, fie localnici. Majoritatea practică apicultura pastorală, iar înainte de a amplasa stupii, apicultorii trebuie să se înregistreze și să primească aviz de la primăriile din zonă.

Administrația Bazinală de Apă Mureș

De-a lungul Nirajului și Târnavei Mici, experții au o abordare mai degrabă ingenerescă conform căreia de-a lungul râurilor, pâraielor trebuie asigurată o scurgere rapidă a maselor mari de apă în caz de inundații. Astfel se pot preveni daunele, respectiv poate fi evitată

tragerea la răspundere a Direcției. Această abordare presupune curățarea continuă a albiei și lucrări de amenajare a acesteia, metode care nu corespund principiilor de protecția naturii, dar nici celor agricole. În urma reglării albiei, vegetația de mal este distrusă, se micșorează zonele verzi, se distrug zone umede valoroase. Din aceste motive, Direcția de Apă intră în conflict cu organizațiile civile locale, uneori cu autoritățile locale și cu localnicii. În urma intervențiilor de reglare a cursurilor dispar revărsările de apă cauzate de precipitații, astfel scade fertilitatea solului de-a lungul râurilor cu efecte negative asupra agriculturii. Amenajările hidrotehnice presupun tăierea arborilor și tufelor de pe malul apei, care înafară de pierderea valorii estetice presupune și pierderea locurilor de recreere (loc de scăldat, de pescuit) folosite de localnici.

Direcția de Apă intră în contact cu autoritățile locale, cu localnicii de-a lungul dezbaterilor publice. De asemenea, diferitele firme locale trebuie să dispună de aviz de funcționare din partea Administrației de Apă.

Administrații publice locale

Zona studiată se suprapune integral sau parțial cu arealul a 116 de localități, care fac parte din 35 de UAT-uri (Unități Administrativ Teritoriale), dintre care 3 orașe și 32 comune. Asocierea și parteneriatului în depunerea proiectelor este în opinia multor administrații locale, singura oportunitate de ieșire din capcana șomajului și rezolvarea problemei migrației populației.

Asociații microregionale

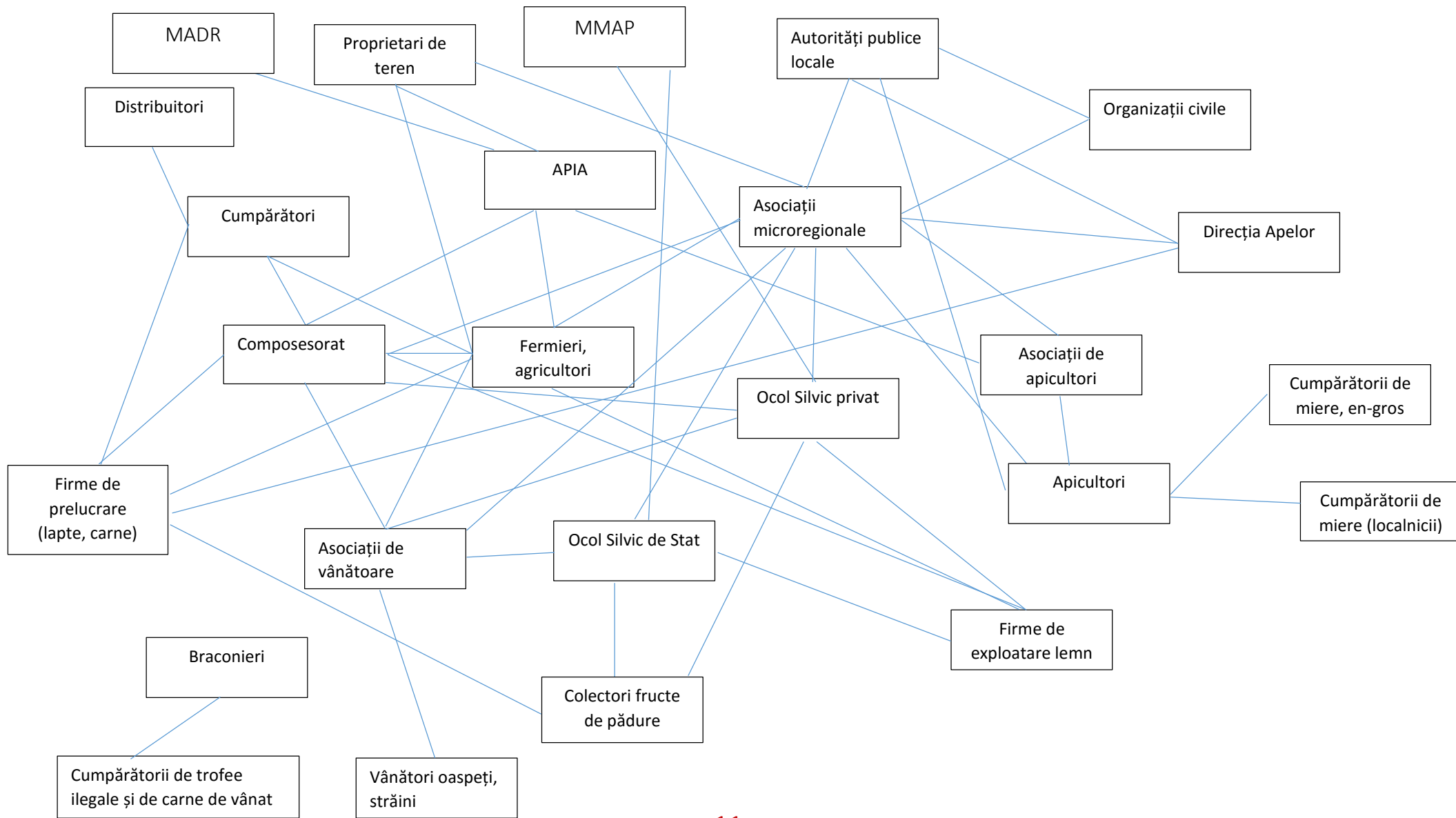
Pe aria de cercetare funcționează două asociații microregionale. Asociația Microregiunea Valea Nirajului a luat ființă în anul 2002 prin asocierea a 13 localități. Asociația Microregională Târnava Mică Bălăușeri - Sovata a luat ființă în anul 2001 la inițiativa a șase administrații locale și 27 de persoane fizice. Scopul general al acestor asociații este dezvoltarea rurală, îmbunătățirea bunăstării localnicilor, dezvoltarea comunității, dezvoltarea sistemului de sănătate. Acest scop se poate atinge doar prin parteneriatul dintre sfera civilă, sfera antreprenorială și sfera autorităților publice. Profitând de oportunitățile de finanțare existente, asociațiile au un rol important în dezvoltarea rețelei sociale de îngrijire a bătrânilor, în sprijinul fermierilor la accesarea de fonduri, în dezvoltarea infrastructurii locale, etc. Asociațiile microregionale participă activ și în administrarea siturilor Natura 2000 din zonă.

Prin activitățile lor complexe, asociațiile microregionale intră în contact cu majoritatea factorilor interesați, dar partenerii mai importanți sunt autoritățile locale, organizațiile civile locale, întreprinzătorii locali, instituțiile publice.

Organizații civile

Organizațiile civile joacă un rol important în susținerea autorităților locale, a fermierilor și a grupurilor dezavantajate. Contribuie la dezvoltarea învățământului, pun bazele unei bunăstări a mediului. Activitățile lor sunt finanțate prin proiecte. Colaborează în parteneriat cu asociațiile microregionale.

fig.1: Relațiile dintre factorii interesați

Serviciile de ecosistem din trecut și în prezent - din perspectiva localnicilor

Interviurile cu locuitorii din regiunea Niraj-Târnava Mică dovedesc că natura din această regiune oferă o gamă largă de servicii de ecosisteme pentru oameni. În timpul celor 30 de interviu, 38 de servicii de ecosisteme și beneficiile lor au fost menționate, care și în prezent, și în trecut au furnizat servicii importante pentru oamenii care trăiesc aici. Dintre acestea 12 sunt servicii de aprovizionare, 15 sunt servicii culturale și 8 sunt servicii de reglare, iar trei se pot clasa printre beneficii.

Potrivit clasificării adoptate la nivelul CICES (Common International Classification of Ecosystem Services¹) și ajustate la condițiile locale, acestea sunt serviciile de ecosisteme menționate de localnici, pe care le oferă natura din regiunea Niraj-Târnava Mică.

CICES separă trei categorii principale de servicii de ecosistem, după cum urmează:

1. Servicii de reglare: beneficiile care decurg din funcția de reglarea proceselor de ecosisteme, ex. reglarea climei, reglarea apei, purificarea apei, protecția împotriva agenților patogeni și dăunătorilor, polenizarea.
2. Servicii de aprovizionare: beneficiile materiale sau de natură energetică asigurate de ecosisteme, ex. alimente, apă potabilă, cherestea, fibre, lemn, lucrul mecanic efectuat de animale domestice.
3. Servicii culturale: beneficiile imateriale, spirituale asigurate de ecosisteme, ex. semnificația spirituală și religioasă a anumitor specii sau terenuri naturale, recreația în natură, experiența estetică și inspirația, oportunitățile științifice și educaționale în arii naturale, patrimoniul cultural din aceste arii.

Potrivit celor trei categorii menționate mai sus, am descris serviciile de ecosisteme amintite de intervievați, dar și beneficiile menționate create de serviciile de ecosisteme locale ce au condus la bunăstarea individuală și comunitară a localnicilor.

Servicii culturale

- Calitățile atractive ale ecosistemelor din punctul de vedere al recreației și turismului
  - Vânătoarea, ca activitate de recreere a fost menționată de două ori pe parcursul interviurilor. Unul dintre cei intervievați posedă permis de vânătoare, dar nu participă la vânătoare și la goană pentru vânat, ci pentru posibilitatea de a fi la aer proaspăt, într-o companie plăcută în natură. Cealaltă persoană intervievată consideră observarea animalelor sălbatice o bună oportunitate turistică.

---

¹Haines-Young, R., Potschin, M. (2013). Common International Classification of Ecosystem Services (CICES): Consultation of Version 4, August-December 2012. EEA Framework Contract No EEA/IEA/09/003, URL: www.cices.eu

- Posibilitățile de relaxare, de recreere oferite de râuri, ex. scăldatul în Niraj – părțile neregularizate ale râurilor și ale pâraurilor au fost și sunt și în prezent, locurile preferate pentru scăldat ale localnicilor și oferă o posibilitate de recreere socială.
- Observații ornitologice - peisajul oferă o oportunitate de a observa păsările, care conferă un sentiment de relaxare. Însă, dacă acestea ar fi integrate în strategiile turistice ar putea reprezenta un beneficiu economic.
- Pescuitul - posibilitate de recreere, experiență de divertisment, de îmbărsănătare fizică și mentală.
- Fotografierea - peisajul frumos, speciile de plante și animale deosebite oferă un subiect bogat pentru iubitorii fotografiilor. Este acea modalitate de divertisment care se poate integra într-un program turistic, cu posibilitatea de a obține beneficii economice.
- Arbori, grupuri de arbori – ca serviciu cultural, un copac sau grupurile de arbori sunt elemente importante ale peisajului care ne oferă posibilități de odihnă. Constituie o valoare legată de bunăstarea fizică.
- Facilități turistice – peisajul deține multe valori naturale și păstrează multe obiceiuri de folosire a peisajului care sunt în armonie cu natura. Comunitatea încă trăiește activ diversele forme ale stilului tradițional de viață, acestea pot oferi multe oportunități turistice.
- Valoarea în sine a naturii, semnificația spirituală, religioasă, simbolică
  - Sunetul pădurilor de conifere – poate fi o modalitate pentru recreere, pentru găsirea liniștii sufletești, constituie o valoare legată de bunăstarea spirituală.
  - Liniște, pace – Este o valoare menționată de mai mulți intervievați, are un rol important în păstrarea liniștii sufletești, o valoare legată de bunăstarea spirituală.
  - Existența pădurilor, apelor, pășunilor - valoare în sine a habitatelor. Habitatele enumerate constituie pentru localnici o valoare în sine. Pentru ei este important faptul că aceste habitate se găsesc în zonă, indiferent dacă obțin sau nu un beneficiu direct din acestea. Sunt valori menționate de mai multe ori pe parcursul interviurilor, care contribuie în principal la bunăstarea fizică și mentală.
  - Frumusețea peisajului - menționată de către mai mulți, este un element important în recreerea spirituală. Constituie o valoare legată de bunăstarea spirituală.
  - Diversitatea speciilor, prezența speciilor de animale și plante rare și protejate - speciile de plante și animale care trăiesc de-a lungul Nirajului și Târnavei Mici sunt valoroase, care transformă excursiile și timpul petrecut la aer liber într-o experiență plăcută.
  - Identitate locală - cei intervievați și-au exprimat atașamentul lor emoțional puternic față de peisajul local, care de cele mai multe ori este determinat de râuri, păduri,

imaginea tradițională a satului. Remarcabil de multe persoane au menționat această identitate, reiese că este una dintre cele mai importante daruri ale mediului natural local.

- Învățământ, educație, servicii științifice
  - Oportunitatea de a învăța, educația mediului oferită de natură – acele caracteristici ale mediului natural care sunt potrivite pentru scopuri educaționale. De cele mai multe ori a fost menționată lipsa exploatării în profunzime a acestor condiții. Natura are o "funcție educativă", oamenii de aici au învățat chiar din copilărie să trăiască în natură, împreună cu natura.
  - Cunoștințele tradiționale – de cele mai multe ori au fost menționate în legătură cu agricultura tradițională și plantele medicinale. Mai există mulți fermieri mici care își lucrează terenurile după metodele vechi, tradiționale. Unii dețin cunoștințe vaste despre plantele medicinale.

Servicii de aprovizionare

- Alimentele
  - Animalele, fructele, ciupercile colectate din natură – beneficiu material menționat de multe ori. Colectarea are tradiții pe acest teritoriu, dar în prezent colectează mai degrabă populația rromă pentru consum propriu și vânzarea pe marginea drumurilor. Câteva specii de plante medicinale și fructe sunt cumpărate de firmele de prelucrare din apropiere. Ciupercile sunt colectate mai rar și de turiști. Speciile de ciuperci cele mai des colectate sunt: ciuperca albă de bălegar, piciorul căprioarei, bureții de prun, nicorete vânăt, hribul, gălbiorul, iuțari, porumbița. Iar dintre fructe se adună mai ales: fragii, murele, perele sălbatice, dintre animale: melcii.
  - Fond cinegetic - pentru consumul propriu, dar și un venit turistic semnificativ se leagă de acesta. Efectele negative ale animalelor sălbatice se concretizează în pagubele agricole cauzate. Este o valoare materială și estetică pentru localnici.
  - Peștii - este beneficiul tipic al apelor, deși a fost rareori menționat. Comparativ cu vremurile trecute, azi sunt mai puțini pești în ape. Se folosește pentru consumul propriu, dar poate contribui și la un venit turistic semnificativ.
  - Mierea – mulți se ocupă de albine pentru consumul propriu de miere, dar și pentru venitul provenit din vânzarile de miere.
- Furajele
  - Pajiștile – acest serviciu s-a ivit de câteva ori în interviuri cu privire la capacitatea pășunilor și a fânațelor de a asigura furaje.

- Lemnul ca sursă de energie
  - Lemn de foc – majoritatea localnicilor folosesc lemn pentru încălzire și gătire, astfel lemnul de foc devine o valoare materială de bază. Tot de lemnul de foc se leagă și un aspect negativ, cel al furtului, fenomen din ce în ce mai des întâlnit și cu o amploare din ce în ce mai mare.
- Lemnul și alte materii prime
  - Lemnul ca materie primă – este un serviciu des amintit, reprezintă o valoare materială. Utilizarea industrială a lemnului în această regiune este în diminuare în ultima vreme. De lemn se leagă tradiții, meșteșuguri, uzinele de prelucrare locale, așadar pădurea constituie un mijloc de trai important pentru localnici.
  - Apa, ca sursă de beneficiu material – apa din fântâni este folosită pentru spălare, irigare, adăparea animalelor, iar apa din fântânile de calitate mai înaltă, chiar pentru consumul propriu. Prezintă o valoare materială. Uneori apa din pârâuri este folosită neautorizat în scop de irigații. Apa din râuri este utilizată de uzine și fabrici.
  - Apa termală – este o resursă în primul rând utilă în turism, are o valoare materială.
  - Izvoare - apa din izvoare este utilizată în principal pentru adăparea animalelor, dar pot funcționa, de asemenea, ca atracție turistică. O problemă serioasă e reprezentată de epuizarea izvoarelor.
- Materiale biochimice și de uz medical
  - Plantele medicinale sălbatice care se pot colecta în natură – localnicii le colectează în primul rând pentru consumul propriu. Plantele sunt utilizate în scopuri medicinale sub formă de ceai. Ierburile medicinale colectate: măceșul, urzica, coada șoricelului, mușetelul, pătlagina, cătina, țintaura, pedicuța. Ceaiurile pentru consumul propriu: soc, salcâm, tei, cicoare, plămânărică.
- Elemente decorative
  - Decorarea ușii cu ramuri de brad, pin – de-a lungul interviurilor a fost menționată o singură dată ca o valoare estetică.

Servicii de reglare

- Calitatea aerului
  - Aerul curat – vegetația naturală filtrează poluanții din aer și reduce puterea vântului, pădurile întinse și compacte posedă o capacitate mai mare de producere a oxigenului.
- Reglarea climei
  - Capacitatea pădurilor și a grupurilor de arbori de reglare a microclimei, precum și capacitatea pădurilor, a solurilor de stocare a dioxidului de carbon.

- Protecția apelor de suprafață și subterane
  - Apa curată – apa în sine se încadrează printre serviciile de aprovizionare, însă capacitatea naturii de a purifica apa este un serviciu de reglare. Apariția problemei poluării solului și poluării apelor subterane datorită activităților agricole intense (utilizarea de produse chimice, folosirea îngrășămintelor, creșterea animalelor), a fost identificată de către localnici ca o problemă în continuă dezvoltare, ceea ce pune în evidență limitele capacității naturii de a purifica apa.
  - Protecția împotriva inundațiilor prin capacitatea plantelor de retenție a apei - plantele care acoperă solul și vegetația de pe malul apelor.
- Protecția solului
  - Vegetația de sol și pădurile joacă un rol important în protecția împotriva eroziunii solului, în menținerea stratului superior și fertil al solului. Indirect este o valoare materială.
  - Capacitatea râurilor de a fertiliza solul - deseori, râurile și pâraurile neregularizate se revarsă și acoperă terenurile cu substanțe nutritive. Indirect este o valoare materială, deoarece, în acest mod, aceste terenuri aduc mai multe roade.
- Asigurarea habitatelor și reproducția speciilor
  - Diversitatea habitatelor, starea neatinsă a acestora, habitatele specifice și mozaicismul la nivelul peisajului permit diversitatea și reproducerea speciilor. Diversitatea și unicitatea habitatelor de aici reprezintă o valoare pentru localnici.
  - Polenizarea de către insectele sălbatice și albinele domestice asigură reproducerea plantelor sălbatice și cultivate. Acestea joacă un rol-cheie în succesul producției plantelor. Polenizarea are o utilitate directă în agricultură.

Lista beneficiilor produse de serviciile enumerate mai sus care asigură bunăstare omului

- Siguranța - a fost menționată de trei persoane interviuate. Peisajul, comunitatea, munții din jur oferă protecție pentru persoanele care locuiesc aici, de ex. împotriva globalizării.
- Senzația de libertate - mediului natural din regiunea Niraj-Târnava Mică are efecte liniștitoare, după părerea oamenilor care trăiesc aici.
- Moștenire culturală, mediu construit care se potrivește în peisaj - casele construite pe baza obiceiurilor tradiționale locale diversifică peisajul și au o valoare estetică.

Tematicile abordate de-a lungul interviurilor

Agricultura

Agricultura din Valea Nirajului și a Târnavei Mici din a doua jumătate a sec. XX până în prezent

Interviurile realizate cu localnicii din Valea Nirajului și a Târnavei Mici au dezvăluit și unele obiceiuri practicate odinioară în agricultură. Din discuții a reieșit că agricultura a fost de departe cea mai importantă bază existențială pentru locuitorii microregiunilor. Aproape fiecare familie avea pământ propriu, livezi, grădini de legume, animale domestice și toate acestea au avut un aport semnificativ în asigurarea necesarului de hrană pentru familie. Printre cele mai renumite localități din zonă pentru producția lor de fructe se numără Vădaș, Ghinești, Sărățeni, Chibed, Ghindari, Trei Sate. Aceștia își vindeau fructele (prune, mere, nuci, alune, pere, cireșe) pe piețele din Tg.Mureș și Gheorgheni. Sângeorgiu de Pădure a fost renumit pentru vița de vie.

Aceste gospodării bazate pe multiple activități agricole, care alcătuiau un sistem autosustenabil, au fost distruse în întregime de colectivizarea comunistă. Agricultura tradițională practică pe suprafețe caracterizate de parcele mici a fost transformată în agricultură intensivă, proces care a condus la schimbări semnificative atât în structura peisajului cât și în viața populației locale. Peisajul s-a transformat semnificativ, diversitatea habitatelor naturale și agricole s-a diminuat semnificativ (majoritatea livezilor, viilor, pășunilor a dispărut, locul acestora a fost preluat de zone arabile). Agricultura practică cu metode și instrumente intensive, împreună cu folosirea exagerată a îngrășămintelor chimice a condus la supraîncărcarea mediului natural.

Colectivizarea din timpul comunismului și ulterior retrocedarea/redistribuirea pământurilor a avut efecte devastatoare atât asupra peisajului cât și asupra comunităților locale, aceste influențe negative încă se resimt în relațiile intra-comunitare rurale. Aceste efecte negative pot fi ilustrate cel mai ușor prin lipsa aproape totală a oricărei forme de asocieri între agricultori pentru îmbunătățirea productivității agricole.

Din anii '90, după începerea retrocedării terenurilor agricole, fermierii erau caracterizați de un individualism accentuat. Cei care au reînceput practicarea agriculturii se străduiau să-și refacă gospodăriile singuri și într-o manieră independentă.

Diminuarea relațiilor intra-comunitare a rămas una dintre piedicile majore în relansarea agriculturii. Fermierii intervievați au susținut că agricultura locală nu s-a stabilizat în cei 25 de ani de la revoluție, în ciuda faptului că multe inițiative comunitare și multiple proiecte ale asociațiilor microregionale își propun dezvoltarea și ajutorarea fermierilor și în special a fermelor de subzistență. Până în prezent, aceste inițiative au reușit să contribuie la încetinirea degradării agriculturii.

Agricultura din Valea Nirajului și a Târnavei Mici în prezent

Agricultura celor două microregiuni - după era comunistă și revoluția din 1989 - a intrat într-o scurtă perioadă tranzițională (din 1990 până la aderarea la Uniunea Europeană din 2007) în care a început resuscitarea micilor gospodării agricole. În lipsa instrumentelor agricole și în condiții de instabilitate cu privire la statutul de proprietate a terenurilor, reînceperea agriculturii era o provocare majoră, iar cei care între timp s-au mutat în orașe s-au rupt de viața rurală și au vândut sau au dat în chirie terenurile.

Pe aria proiectului activează mai multe posesoriate, moștenite din perioada de dinaintea erei comuniste. Organizațiile prezente au luat naștere prin resuscitarea posesoriatelor vechi.

Posesoriatele din regiunea proiectului au în proprietate pajiști și păduri, nu se ocupă de cultivarea plantelor pe terenuri agricole. Suprafața totală de care dispun posesoriatele variază, cel mai mare fiind Posesoriatul Scaunul Mureșului cu o suprafață de 8947ha. Asocierea într-un posesoriat are avantaje în accesarea diferitelor programe de dezvoltare rurală, la anumite subvenții agricole, totuși mulți proprietari de teren preferă arendarea teritoriului deoarece este cel mai comod mod.

După perioada de tranziție, aderarea la Uniunea Europeană a însemnat începutul unei noi ere în agricultură. Această nouă eră este încă în perioada de stabilizare, fiind pe moment un sistem foarte dinamic și instabil.

Schimbările majore aduse în agricultură de aderarea din 2007 sunt privite de localnici cu o anumită neîncredere, dar totuși mulți dintre localnici sunt încrezători, pe de o parte fiindcă agricultura continuă să fie unul dintre principalele piloane ale economiei locale, pe de altă parte din anumite considerente culturale. În ciuda dezamăgirilor și frustrațiilor acumulate, legătura localnicilor cu pământul și agricultura rămâne, în general, una foarte puternică. După părerea persoanelor intervievate, marea parte a localnicilor se ocupă în vreun fel sau altul cu agricultura, majoritatea dispun de o grădină și de animale domestice. În următoarele localități există încă cirezi: Ghinești, Sânsimion, Rigmani, Vădaș, Neaua, Sângeorgiu de Pădure. Pe terenurile agricole se cultivă în general grâu, ovăz, triticale, sfeclă de zahăr, porumb, în cazul cultivării celor două plante din urmă se observă o scădere, din cauza pagubelor cauzate de animalele sălbatice și din cauza lipsei de cumpărători. Cu excepția unor producători mari care fac comerț, majoritatea fermierilor mici folosesc cerealele produse pentru furajarea animalelor proprii. Componenta specifică a efectivelor de animale s-a schimbat accentuat în ultima perioadă, efectivele de bovine se diminuează treptat, în timp ce ovinele cresc într-un ritm accentuat. Pe de o parte acest fenomen se datorează prețului scăzut al laptelui și diminuarea posibilităților de vânzare directă a laptelui, astfel creșterea bovinelor de lapte nu mai produce profit. Un alt aspect important reprezintă măsurile de subvenționare a creșterii animalelor, care sunt mult mai favorabile în cazul ovinelor, deși condițiile climatice și geomorfologice sunt favorabile bovinelor.

Câțiva dintre cei intervievați au amintit ca activități tradiționale agricole în cele două microregiuni, producerea legumelor (în special pe teren protejat) și a florilor.

Livezile din regiune, care au fost mari și foarte importante pe vremuri, nici cu 25 de ani după revoluție nu s-au reabilitat. Unul dintre cauzele importante este lipsa de interes din partea

localnicilor, majoritatea acestora au lucrat o viață întreagă în agricultura comunistă caracterizat de terenuri arabile și creșterea animalelor. O altă cauză importantă este lipsa industriei pentru prelucrarea fructelor, astfel pomicultura rămâne nerantabilă. În afară de acești factori, mai există un considerent foarte puternic: lipsa cunoștințelor – foarte puțini se pricep la pomicultura tradițională extensivă.

Din cauza factorilor menționați anterior, societatea rurală (în special agricultorii) și peisajul rural în general este într-o schimbare continuă. Pe de o parte încă este caracteristică abandonarea (și împădurirea spontană) unor terenuri – în special pășuni – din apropierea localităților, care se află în proprietatea unor persoane bătrâne care nu mai au capacitatea fizică de a lucra aceste terenuri, dar din considerente sentimentale nu vor vinde terenurile. În aceleași timp s-a dezvoltat un "strat" specific al proprietarilor de terenuri, care se concentrează pe îndeplinirea minimă a prevederilor legale pentru atragerea subvențiilor agricole, dar care nu se ocupă de fapt de producție agricolă (de exemplu cotesc, dar nu au animale).

Un efect secundar al abandonării terenurilor agricole este răspândirea accentuată a plantelor invazive, care reprezintă o amenințare atât din punct de vedere al agriculturii cât și din perspectiva conservării naturii.

În acest sistem agricol instabil și dinamic, influențat puternic de procese sociale și de condițiile pieții, structura socială este și ea dinamică. Una dintre amenințările majore percepute de localnici este potențiala dezvoltare a unui strat social nou de agricultori format din străini, care nu sunt atașați peisajului și valorilor locale și a căror obiective exclusive sunt utilizarea terenurilor agricole pentru profitul economic, fără un beneficiu pentru societatea locală.

Conform opiniei locale, sistemul subvențiilor agricole ar trebui să aibă un efect direct asupra păstrării terenurilor în proprietatea localnicilor. Din cauza diverselor programe și subvenții agricole, fenomenul abandonării terenurilor se diminuează, acele ferme care reușesc să se folosească de fondurile disponibile au început o dezvoltare treptată.

După opinia celor intervievați, fermierii mici nu sunt pregătiți pentru accesarea fondurilor și subvențiilor agricole disponibile și lipsește susținerea politică ca sumele respective să ajungă în realitate la fermierii mici cu gospodării tradiționale. Deși, aproximativ 70-80% dintre localnici se ocupă într-o anumită măsură de agricultură, majoritatea proiectelor sunt câștigate de cei care au intrat într-o anumită formă asociativă sau de fermierii mari care pot atrage fonduri și individual. Conform percepției locale, fermele mici de subzistență nu sunt sustenabile fără anumite subvenții speciale dedicate acestora și se va ajunge ca terenurile să fie preluate de câțiva producători mari. O critică formulată la adresa subvențiilor este că acestea nu iau în considerare condițiile specifice locale. Pentru fermierii mici, accesarea fondurilor este îngreunată și de faptul că reglementările sunt netransparente, iar schimbările destul de frecvente sunt greu de urmărit. Asociațiile producătorilor și asociațiile microregionale încearcă (cu succes) să asigure asistență în informarea fermierilor și în pregătirea proiectelor pentru accesarea unor fonduri speciale.

Un alt impediment important în dezvoltarea micilor producători, este faptul că sectoarele de producție, prelucrare și comercializare nu formează un sistem integrat închis în regiune, sectorul de prelucrare a produselor agricole fiind unul extrem de slab dezvoltat. Cu unele

excepții, în majoritatea cazurilor lipsesc unitățile de prelucrare, punctele de sacrificare animale, etc., astfel majoritatea produselor părăsesc regiunea în formă de materie primă, deci la un preț foarte redus.

Folosirea chimicalelor și a îngrășămintelor chimice s-a redus față de perioada comunistă, însă conform unor opinii, în unele zone este încă foarte semnificativă și a condus la contaminarea fântânilor și a resurselor de apă.

Cu dezvoltarea agriculturii intensive, din cauza disponibilității limitate a terenurilor agricole, în unele zone s-a ajuns la ararea pajiștilor naturale sau seminaturale, în pofida faptului că este strict interzis. În majoritatea cazurilor agricultorii nu sunt destul de bine informați și nu știu faptul că schimbarea modului de folosință contravine unor reguli.

În concluzie, se poate afirma că, atât în trecut cât și în prezent, agricultura joacă un rol principal în viața localnicilor din Valea Nirajului și Târnavei Mici. Majoritatea familiilor practică agricultura, fie prin cultivarea legumelor, fie prin creșterea animalelor domestice sau prin producția de fructe. De asemenea, semnificativ este și numărul localnicilor care își asigură traiul din cultivarea terenurilor. Structurile sociale ale fermierilor se schimbă continuu cu trecerea timpului: generațiile care-și lucrează pământurile îmbătrânesc, tinerii își caută loc de muncă la orașe și renunță la gospodăriile părintești. Aceste schimbări în structurile sociale pot fi explicate mai ales prin prisma economiei: condiții neprielnice de valorificare a produselor, închiderea punctelor de prelucrare a produselor, lipsa locurilor de muncă. Modificări se pot observa și în structura peisajului. Lipsa de prioritate a gospodăriilor mici în politicile agrare își face simțită efectele negative în mozaicitatea peisajului. În ultimii ani, renunțarea la lucrarea terenurilor arabile a cauzat probleme serioase, dar datorită sistemului de plăți agricole acum această problemă pare să se diminueze.

Silvicultura

În viața oamenilor din Valea Nirajului și din Valea Târnavei Mici pădurea joacă un rol important, atât economic, cât și cultural și social. Pădurea asigură hrană, lemn, tradiții, este un loc de recreere, experiențe personale, locul miturilor, legendelor, asigură existența multor oameni, locuri de muncă pentru mulți localnici. Majoritatea persoanelor au clasificat pădurea ca una dintre cele mai importante servicii de ecosistem.

În opinia persoanelor întrebate, în ultima perioadă gospodărirea și modul de folosință a pădurilor a luat o direcție negativă din cauza mai multor activități.

- Modul de valorificare și exploatare a lemnului - materialul lemnos este scos la licitație pe picior, astfel se primește o sumă mai mică și pădurea suferă pierderi considerabile.

Exploatarea mecanizată a pădurii nu este agreată de localnici. Vegetația de sol este distrusă, la fel ca și scoarța celorlalți arbori, drumurile și cărările devin de neumblat. Autoutilitarele distrug malul și albia pâraielor, poluează apele.

- Exploatarea lemnului a trecut pragul admisibil având ca rezultat scăderea capacității de reglare a climei, de reglare a circuitului apei.

Persoanele intervievate au afirmat unanim că și daunele produse de urși se pot înscrie la capitolul defrișărilor. Deranjul permanent din mediul lor natural, reducerea teritoriului de trai

și de hrănire au ca rezultat apariția din ce în ce mai frecventă a urșilor în localități, în așezările omenești.

Persoanele intervievate au menționat existența unor probleme serioase în legătură cu furtul de lemn. Aici, se regăsesc două aspecte, unul este furtul lemnului pentru a asigura existența, altul este furtul calificat. Printre făptași se numără și localnici, și rromi, dar în opinia unor intervievați, și autoritățile silvice sunt responsabile de acest fapt. Exploatarea ilegală de lemn se înfăptuiește mai ales în zonele unde drepturile de proprietate sunt neclare, unde proprietarii nu dispun de amenajamente silvice sau pe terenuri agricole împădurite prin succesiune naturală.

Foarte multe persoane și-au exprimat îngrijorarea și teama în ce privește gestiunea și managementul pădurilor, modul de exploatare din ce în ce mai nedurabil, netrainic. După părerea lor, oprirea exploatărilor masive și a defrișărilor ar trebui urgentată, mai mult, ar fi necesare legi mai severe, dar și o schimbare radicală a mentalității oamenilor prin intermediul instrumentelor educaționale.

Gestiunea fondului cinegetic

Una dintre cele mai importante activități din Valea Nirajului-Târnavei Mici care se bazează pe natură este vânătoarea și gestionarea fondului cinegetic. Zona studiată dispune de o populație mare, bogată a speciilor de vânat. Cu excepția caprei negre, toate speciile de vânat se regăsesc în zonă: cerbul, căpriorul, mistrețul, ursul, lupul, râsul, iepurele, iar dintre speciile de păsări: cocoșul de munte, fazanul, potârnichea, prepelița.

În aria de cercetare a proiectului, funcționează 12 asociații de vânătoare. În afară de lucrările agricole, unele compozesorate desfășoară și activități de vânătoare.

După părerea persoanelor intervievate, gestiunea fondului cinegetic suferă de probleme serioase: conflicte de interese, probleme de gestiune, de reglementare. Sursa principală a conflictelor o reprezintă pagubele cauzate de animale sălbatice, mai ales ursul și mistrețul. După părerea persoanelor întrebate, aceste pagube au devenit din ce în ce mai dese din cauza distrugerii habitatelor naturale ale animalelor (defrișări). Populația de mistreț e mai mare decât ar fi necesară, probabil gestionarii de fond sunt interesați în existența unor populații peste cel optim, pentru a obține cote de recolte mai mari, adică venituri mai mari.

Populația de urs e incertă, există multe discuții pe această temă. Localnicii sunt de părere, că numărul urșilor a crescut drastic în ultimii 4-5 ani. Pagubele cauzate de urși nu se limitează doar la livadă, ci aceștia intră și în sate, gospodării, prădând păsările de curte și porcinele. Prezența urșilor în sate îi îngrijorează pe săteni.

După părerea unei semnificative organizații civile care acționează în zona proiectului, deocamdată nu există date suficiente pentru a determina mărimea populației optime de urs. Fiabilitatea metodei de estimare a populației, folosită actual, se poate pune sub semnul întrebării, deoarece până ce există lacune în cunoașterea nevoilor ecologice și biologice ale speciilor, pâna atunci nu se poate determina pragul când aceasta devine suprapopulată. Conform specialiștilor, pagubele cauzate de urs depind de sezon: majoritatea pagubelor se

produc în perioada iulie-noiembrie, în această perioadă se observă o creștere continuă a mărimii pagubelor. Acesta se poate explica prin fenomenul de hiperfagie, adică cu apropierea iernii ursul se hrănește din ce în ce mai mult, pentru a forma provizii suficiente pe timpul iernii. În anii în care producția de ghindă, jir, fructe de pădure, pere sălbatice e mai mare, atunci pagubele cauzate de urs scad semnificativ, prin concluzie ursul preferă siguranța, evită contactul cu omul. Nu se poate afirma că ursul și-a pierdut frica față de om (excepție sunt exemplele extreme de urși habituați). O concurență pentru populația de urși o reprezintă și colectarea fructelor de pădure, precum pășunatul în pădure, oricum aceste fenomene produc un deranj semnificativ în acest habitat. În lipsa condițiilor naturale, fără deranj, ursul poate renunța la siguranță și alege să se hrănească în habitate locuite, lucrate de om. Totodată, “problema ursului” e prezentă mai tot timpul în media locală și națională, respectiv în discursurile politice (uneori realiste, alteori interpretate greșit), astfel și gradul de sensibilitate al localnicilor crește.

După părerea asociațiilor de vânatoare, problema populațiilor de specii de vânat este gestionată la nivel central, iar pentru rezolvarea problemelor este nevoie de un parteneriat mai strâns între autoritățile centrale și asociațiile locale de vânatoare, iar luarea deciziilor ar fi de preferat să se întâmple la nivel local. Anual, asociațiile înaintează cereri de cote de recoltare pe baza estimărilor proprii ale efectivelor de vânat, dar statul acordă mult mai puține cote decât cele cerute.

Conflictele ies la iveală doar în cazul despăgubirii pagubelor cauzate de animalele sălbatice. Conform părerii fermierilor, procesul de despăgubire este complicat și lung, deseori mulți renunță la această procedură. Conform legii, pagubele cauzate de animalele sălbatice protejate sunt despăgubite de stat, restul cazurilor revin asociațiilor de vânatoare dacă nu și-au folosit cotele acordate. S-au semnalat cazuri în care fermierul împreună cu asociația de vânători au declarat pagubele cauzate de mistreț ca fiind făcute de urs. Astfel, procesul nu afectează bugetul asociației de vânatoare.

În final, se poate afirma că modul de gestionare a fondului cinegetic influențează puternic bunăstarea fermierilor și a localnicilor, și are efecte asupra protecției naturii. Începând cu anul 1996 (aparitia legii vânătorii), situația și reglementarea gestionării a suferit multe schimbări pozitive față de perioada anterioară și totuși această ramură e încărcată de probleme de reglementare și conflicte de interese.

Gospodărirea apelor

Apa este deosebit de importantă pentru oamenii care locuiesc de-a lungul Nirajului și Târnavei Mici. Localnicii sunt puternic atașați sentimental de râurile, pâraiele din zonă, iar apa (atât caracteristica calitativă, cât și cea cantitativă) a fost unul dintre serviciile de ecosistem cele mai amintite.

Oamenii s-au dovedit foarte sensibili la orice activitate, schimbare legată de apă. Trebuie menționat faptul că în perioada interviurilor, pe Niraj erau efectuate lucrări de protecție împotriva inundațiilor. După părerea localnicilor, schimbările în cantitatea și calitatea râurilor,

pârâielor sunt influențate de doi factori: unul este reglarea bazinelor (amenajările hidrotehnice din bazinul râurilor), o temă a cărei necesitate este pusă sub semnul întrebării. Cele mai multe persoane intervievate au o părere negativă despre aceste lucrări de amenajări și chiar dacă sunt realizate sub semnul protecției împotriva inundațiilor, scad posibilitățile culturale legate de cursurile de apă, dispar multe habitate, se schimbă rolul și funcția râurilor, pârâielor, se schimbă imaginea satului, a peisajului.

Cei mai mulți intervievați nu asociază inundațiile mici din prezent cu lipsa amenajărilor hidrotehnice, ci mai degrabă cu defrișările masive. După părerea mai multor intervievați, cei care se ocupă cu amenajările silvice sunt, uneori, influențați de ideea profitului și nu iau în considerare efectul negativ al defrișărilor asupra gospodăririi apelor naturale.

În afară de schimbările în peisaj și în rolul cursurilor de apă, amenajările hidrotehnice și gestiunea neadecvată a pădurilor au efecte și asupra mediului natural, fapt resimțit în primul rând în nivelul scăzut de apă al fântânilor.

În schimb, cei de la direcția bazinală afirmă că o bună gospodărire a apelor se poate recunoaște după malul și albia curată (curățată de plante). În viziunea inginerilor, râul este sigur doar dacă albia e amenajată și astfel se reduce probabilitatea inundațiilor. Această viziune e împărtășită și de unii localnici și primari, unii sunt convinși că natura este frumoasă și plăcută doar dacă omul intervine și "face curat".

Un alt factor amintit de localnici este poluarea apelor din fântâni, râuri, pârâie. După părerea lor, sursa principală de poluare este intensificarea agriculturii, iar în cazul pârâielor montane, exploatarea pădurilor și lipsa de responsabilitate a oamenilor. Caracteristicile solurilor din zonă (existența unui strat de șist) împiedică infiltrarea în adâncime a substanțelor poluante, iar acestea ajung pe orizontală la mare distanță.

Amenajările hidrotehnice și poluarea apelor sunt probleme bine cunoscute în zona proiectului. Localnicii sunt de părere că gestiunea actuală a apelor nu este cea mai potrivită, iar la schimbările negative în calitatea și cantitatea apelor, trebuie reacționat conform cerințelor comunității.

Probleme socio-economice și posibilități de dezvoltare

Rezultatele interviurilor demonstrează că potențialul sectorului economic este destul de scăzut în zona proiectului, nu asigură destule locuri de muncă. Cu excepția a 1-2 cazuri, în arealul studiat nu există întreprinderi mai mari, fabrici. În afară de efectele negative (șomajul) persoanele intervievate au subliniat și beneficiile pozitive.

Din cauza locuri de muncă reduse, migrația generațiilor tinere este destul de semnificativă în zonă, iar fiecare persoană interviuată a formulat acest fapt ca o problemă serioasă a regiunii. Localnicii au rețineri față de investitorii străini, nu sunt de acord cu clauzele de uzufruct a acestora, care ar putea distruge unele valori naturale din zonă și chiar ar accentua poluarea mediului. Localnicii de aici au un atașament puternic față de pământurile lor, nu vor să le vândă străinilor.

Localnicii văd o îmbunătățire a situației locale prin dezvoltarea întreprinderilor mici și a agriculturii. Ar fi necesară sprijinirea întreprinderilor care folosesc în mod durabil resursele naturale locale.

Persoanele intervievate văd un potențial economic real prin înființarea unor centre de prelucrare și procesare, mai ales a fructelor și cărnii. Conform părerii lor, prelucrarea locală a masei lemnoase ar avea un efect benefic asupra dezvoltării economice a zonei.

Ar fi nevoie de finanțarea și susținerea fermierilor mici prin dezvoltarea unor programe de plăți agricole adecvate acestora. Mai de mult, bovinele erau scoase la păscut și fiecare gospodărie deținea vaci. Funcția lor era să producă laptele proaspăt necesar familiei, dar și să aducă un venit în plus prin predarea laptelui în surplus firmelor de colectare și prelucrare. Acest sistem de valorificare a laptelui, dispare încet, laptele nu se mai colectează decât în unele zone, programele de finanțare favorizează deținerea ovinelor, astfel numărul bovinelor a scăzut drastic.

În afară de prelucrarea produselor furnizate de pajiști, păduri și de dezvoltarea întreprinderilor locale mici, localnicii văd un potențial economic și în valorile naturale. Mai multe persoane au pus accent pe exploatarea posibilităților asigurate de natură.

Zona studiată este bogată în valori naturale (specii protejate, biodiversitate, peisaj mozaicat, râuri, lacuri) și culturale (casteluri, conace, capele, biserici, muzee, activități legate de agricultura tradițională sau de viața rurală). Aceste valori stau la baza unei strategii de dezvoltare a turismului. De asemenea, viața tradițională rurală și agricultura la scară mică ar putea atrage turiștii în zonă. În opinia celor intervievați, ar fi nevoie de programe și fonduri pentru a promova un turism rural.

Localnicii simt nevoia dezvoltării infrastructurii locale, și aici nu se referă neapărat la dezvoltarea rețelei de drumuri, ci mai degrabă la îmbunătățirea calității și cantității unităților turistice mici, dezvoltarea potecilor tematice, înființarea și renovarea caselor culturale, dezvoltarea unor fântâni cu apă potabilă, dar și a unor unități sanitare.

În unele sate, turismul asigură venituri însemnate, dar dezvoltarea unor planuri mai bine ținute decât cele actuale ar putea contribui la accentuarea și dezvoltarea turismului în zonă. Localnicii vor o dezvoltare în pași mici, cu investiții mai mici, sustenabile, care nu dăunează mediului natural, păstrează liniștea și caracterul calm al zonei. Mai multe persoane au afirmat că întărirea spiritului de comunitate reprezintă cheia dezvoltării turismului în etape sustenabile.

În opinia persoanelor intervievate ar fi nevoie de înnoirea comunităților locale. Relațiile interumane au slăbit, iar acest fapt este un obstacol în dezvoltare. Există regiuni cu inițiative comune (de ex. asociațiile de microregiune) care ajută comunitățile locale printr-o muncă activă și contribuie și la dezvoltarea regiunii, dar viabilitatea acestor asociații depinde în mare măsură de posibilitățile de finanțare existente (de ex. proiecte).

Rezumat

În acest studiu sunt sintetizate rezultatele interviurilor realizate în cadrul proiectului „Cartografierea și evaluarea serviciilor de ecosisteme în siturile Natura 2000 din regiunea Niraj -Târnava Mică”, proiect finanțat prin Granturi SEE în cadrul programului RO02 „Biodiversitate și Servicii ale Ecosistemelor”.

Rezultatele din studiu se bazează pe datele din cele 30 de interviuri semistructurate, care s-au realizat cu factorii de interes din zona de cercetare a proiectului. În acest studiu este prezentată metodologia interviurilor, urmată de o scurtă caracterizare a celor mai importanți factori de interes din regiune, despre interesele lor și relațiile lor cu alți factori. S-a trecut la prezentarea serviciilor de ecosistem relevante pentru localnici (47). Într-un număr mare au fost menționate serviciile de aprovizionare (27), care asigură oamenilor beneficii materiale. Numărul mare de servicii culturale asigurate de ecosisteme (15) indică o strânsă legătură cu natură și o puternică identitate locală. Dintre serviciile de reglare au fost amintite cinci.

Aceste interviuri aprofundate ne-au oferit șansa de a aborda și întrebări cu privire la folosirea peisajului. Prezentul studiu sintetizează și aceste aspecte. În primul rând este descrisă agricultura din punctul de vedere al localnicilor, din care reiese că structurile agricole și modul de folosire a terenurilor se află în continuă schimbare, astfel și compoziția peisajului se schimbă mereu. Plățile agricole joacă un rol din ce în ce mai important în viața fermierilor. De aceste plăți profită mai ales fermierii mai mari, având avantaje față de fermierii mici, care nu se descurcă întotdeauna cu obstacolele administrative. Societatea agricolă îmbătrânește, agricultura devine din ce în ce mai puțin populară în rândul tinerelor generații. Aceștia caută locuri de muncă în orașe sau chiar în alte țări, părăsind mediul rural. În parte această îmbătrânire a societății a dus la apariția și accentuarea fenomenului concentrării proprietăților, consecința este scăderea mozaicității peisajului.

Deși condițiile de mediu favorizează creșterea bovinelor, totuși în zonă a crescut numărul ovinelor. Motivul principal constă în acordarea de subvenții pentru ovine. Numărul vacilor a scăzut drastic în ultimii ani datorită prețului scăzut de preluare a laptelui. În viitorul apropiat se așteaptă creșterea numărului bovinelor datorită schimbării programului de subvenții.

Gestiunea pădurilor și a fondului cinegetic, de asemenea, face parte dintre temele cele mai abordate de-a lungul interviurilor. Multe dintre persoanele intervievate și-au exprimat îngrijorarea față de direcția curentă în care evoluează gestiunea pădurilor, ei cred că exploatarea lemnului decurge din ce în ce mai nemilos, și sunt accentuate defrișările forestiere. În ce privește fondul cinegetic, subiecții s-au plâns de numărul ridicat de animale sălbatice și de pagubele cauzate de acestea.

Legat de tematica administrării apelor, majoritatea intervievaților au afirmat că amenajările împotriva inundațiilor au stricat mult valoarea estetică a peisajului și a afectat negativ funcțiile ecologice și culturale ale râurilor.

Soluția pe care o văd persoanele intervievate pentru îmbunătățirea situației economice actuale este consolidarea comunităților, înființarea de noi locuri de muncă pentru a împiedica migrația tinerilor în străinătate. Oamenii simt nevoia susținerii financiare a fermelor mici, precum și înființarea punctelor de prelucrare a produselor. Ei văd foarte multe șanse neexploatate în dezvoltarea unui turism bazat pe valorile naturale și culturale ale regiunii.

Bibliografie

- Babbie, E. 2003. A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest, pp.704
- Heltai, E. és Tarjáni, J. 2004. A mélyinterjú készítése és az elkövethető hibák forrásai. In: Letenyei László (szerk.): Településkutatás. L'Harmattan Kiadó, Budapest. pp. 501-544.
- Héra G., Ligeti Gy. 2005. Módszertan: Bevezetés a társadalmi jelenségek kutatásába. Osiris Kiadó, Budapest
- Kvale, S. 2005. Az interjú. Bevezetés a kvalitatív kutatás interjútechnikáiba. Józsoveg Kiadó, Budapest.
- MA, 2003. *Ecosystems and Human Well-being: A Framework for Assessment*. Island Press, Washington D.C.
- MA, 2005. *Ecosystems and Human Well-being: Synthesis*. Island Press, Washington D.C.
- Mason, J. 2005. Kvalitatív kutatás. Józsoveg Műhely Kiadó, Budapest. pp. 208.
- Patton, M.Q. 2002. *Qualitative Research and Evaluation Methods*. Sage, London.
- Wallace, K.J. 2007. Classification of ecosystem services: problems and solutions. *Biological Conservation*, 139(3-4): 235–246.
- http1:
http://erdely.ma/kisregio.php?id=110654&cim=kozirtokossagi_vita_csokalyon_kie_a_legelo_az_erdo_meg_a_nadas
- http2: <http://gyergyalfalu.ro/hu/kozirtokossag>
- http3: <http://ilex.efe.hu/PhD/emk/mozescs/Disszertacio.pdf>